

Sygn. akt III UK 90/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 10 lutego 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił decyzją z dnia 18 lutego 2009 r. A. S. (wnioskodawca) prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem i wstrzymał wypłatę świadczenia. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy

stwierdził, że zaświadczenie lekarskie z 2 września 1997 r. nie zawiera schorzenia dziecka zgodnego z § 1 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 15 maja 1989 r. w sprawie wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149 ze zm., dalej jako rozporządzenie). Decyzja ta została wydana na podstawie art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 33, ze zm., dalej jako ustawa).

Wnioskodawca zaskarżył powyższą decyzję w całości odwołaniem, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 22 października 2009 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wnioskodawcy prawo do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki od 1 października 1997 r. do 2 kwietnia 2001 r., a w pozostałej części odwołanie oddalił. Sąd uznał, że warunkiem przyznania prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia jest łączne spełnienie wszystkich przesłanek wymienionych w tym akcie prawnym. W ocenie Sądu pierwszej instancji wnioskodawca spełniał te przesłanki przed ukończeniem przez syna 18 roku życia. Natomiast z ustaleń poczynionych w toku postępowania sądowego wynikało, że po osiągnięciu pełnoletniości syn usamodzielniał się na tyle, że mógł samodzielnie wykonywać wszystkie czynności związane z prawidłowym prowadzeniem insulinoaterapii. Na tej podstawie Sąd pierwszej instancji stwierdził, że od daty 3 kwietnia 2001 r. wnioskodawca przestał spełniać przesłanki prawa do świadczenia, gdyż nie było już dalszej potrzeby sprawowania stałej opieki nad dzieckiem.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok apelacją w całości, zarzucając naruszenie § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 10 lutego 2010 r., oddalił apelację wnioskodawcy. Odnosząc się do głównego zarzutu apelacji, Sąd drugiej instancji przypomniał, że prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje *ex lege* z chwilą spełniania warunków, z którymi przepisy prawa wiążą jego powstanie. Decyzje organu rentowego mają charakter deklaratoryjny. W każdym przypadku zaistnienia podstaw, o których mowa w art. 114 ustawy możliwe jest wzruszenie

decyzji organu rentowego potwierdzającej fakt nabycia określonego uprawnienia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego podstawę do weryfikacji uprzednio wydanej decyzji organu rentowego stanowi każda wadliwość takiej decyzji, bez względu na to, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, niewłaściwego działania organu rentowego, czy nieprawidłowej wykładni przepisów prawa. Zgodnie bowiem z art. 101 pkt 1 ustawy prawo do świadczenia ustaje, gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do jego przyznania. Dlatego argumentacja wnioskodawcy co do bezterminowości przyznanego mu świadczenia w postaci wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem nie ma oparcia w prawie. Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia dotyczące odzyskania przez syna wnioskodawcy samodzielności po ukończeniu przezeń 18-roku życia na podstawie zeznań wnioskodawcy i jego syna, a wnioskodawca nie kwestionował ustaleń w tym zakresie.

Wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie oraz błędną wykładnię wskutek przyjęcia, że organ rentowy po uprawomocnieniu się decyzji o przyznaniu prawa do emerytury miał uzasadnione podstawy do wznowienia z urzędu postępowania na podstawie art. 114 ustawy oraz naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 124 ustawy w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez niezastosowanie procedury wznowienia postępowania z przepisów k.p.a. i art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie swobodnej oceny dowodów poprzez nieuwzględnienie wcześniej załączonego do wniosku emerytalnego zaświadczenia lekarskiego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie ma uzasadnionych podstaw.

Zarzutek naruszenia art. 114 ust. 1 ustawy jest oczywiście bezzasadny. Po pierwsze, nie jest to przepis prawa materialnego. Po drugie, zastosowanie w niniejszej sprawie znajdował przepis art. 114 ust. 1a ustawy. Z mocy zaś art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, biorąc z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania

ale również tylko w granicach zaskarżenia. Zakres dopuszczalnej kognicji Sądu Najwyższego, rozpoznającego skargę kasacyjną, wyznacza więc strona skarżąca, która z mocy art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. powinna zawrzeć w tej skardze nie tylko wskazanie określające zakres zaskarżenia, ale także przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Z tego powodu zarzut naruszenia art. 114 ust. 1 ustawy poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie jest chybiony.

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 124 ustawy w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c., ponieważ przepis ten nie jest adresowany do Sądu drugiej instancji, lecz do organu rentowego. Ponadto, wnioskodawca uczestniczył w postępowaniu sądowym przed Sądem Apelacyjnym, zatem postępowanie przed sądem drugiej instancji nie jest dotknięte nieważnością postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Wreszcie, nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w przypadku poprawy stanu zdrowia dziecka w takim stopniu, że zbędne jest sprawowanie przez rodzica opieki i pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samooobsługowych, o których mowa w § 1 ust. 1 rozporządzenia, zachodzą okoliczności powodujące wstrzymanie wypłaty omawianej emerytury z uwagi na ustanie do niej prawa (art. 134 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 101 pkt 1 ustawy o emeryturach). Odpadają bowiem przesłanki warunkujące nabycie uprawnień do tego świadczenia (uchwała SN z dnia 28 listopada 2002 r., III UZP 9/02, OSNPUSiSP 2003, nr 12, poz. 296 oraz wyroki SN z dnia 6 stycznia 2006 r., sygn. akt III UK 140/05, z dnia 11 maja 2005 r., sygn. akt III UK 38/05, z dnia 3 marca 2005 r., I UK 189/04, OSNPUSiSP 2006, nr 1-2, poz. 23; z dnia 2 grudnia 2003 r., II UK 199/03, OSNPUSiSP 2004, nr 18, poz. 319; z dnia 2 czerwca 1998 r., I UKN 95/98, OSNAPiUS 1999, nr 11, poz. 376, a także postanowienie SN z dnia 24 lutego 2005 r., sygn. akt III UK 245/04). Pobieranie emerytur wcześniejszych z tytułu opieki nad dzieckiem jest uzależnione od niemożności wykonywania pracy z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z uwagi na jego stan zdrowia. Poprawa stanu zdrowia dziecka powoduje odpadnięcie jednego z warunków koniecznych do nabycia i pobierania emerytury wcześniejszej. W niniejszej sprawie najpierw Sąd Okręgowy na podstawie opinii biegłego sądowego (karta 9-10 i 13) ustalił, że syn wnioskodawcy nie wymagał ani na dzień

3 kwietnia 2001 r., ani też nadal nie wymaga stałej opieki ze strony ojca, a następnie Sąd Apelacyjny podtrzymał przedmiotowe ustalenia, którymi Sąd Najwyższy jest związany. Tym samym z poczynionych przez sądy obu instancji ustaleń faktycznych wynika, że wnioskodawca nie spełnia jednego z warunków prawnych niezbędnych dla korzystania z przyznanego mu uprzednio prawa do wcześniejszej emerytury dla pracownika opiekującego się dzieckiem wymagającym stałej opieki.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.